

Kestävyyden kiemuroista

Luet Focus Localis -tiedejulkaisun teemanumeroa ”Kestävyyden kiemurat: Systemisestä ajattelusta sosiaalisesti oikeudenmukaisiin ratkaisuihin”. Kirjoittajakutsussa asetimme tavoitteeksi lisätä ymmärrystä kestävyystyön eri näkökulmien, kuten sosiaalisen, ekologisen ja ekonominen kestävyiden konkreettisesta sisällöstä, sekä sen erilaisista mahdollisuuksista kunnissa, alueilla ja organisaatioissa. Halusimme kutsun kautta tavoittaa laajasti erilaisia yhteiskunnallisen ajattelun osaajia, jotka tarjoaisivat monipuolista näkökulmaa Suomessa tehtävään ilmastotyöhön yhteiskunnallisessa kontekstissa.

Yhteiskunnallinen ulottuvuus ja tulokulma ilmastonmuutoksen torjuntaan on koko ajan entistä relevantimpi. Pääkirjoitusta tehdessä Euroopan komissio on juuri suosittanut, että vuoteen 2040 mennessä päästöjä tulisi vähentää 90 prosenttia vuoteen 1990 verrattuna. Tämä tarkoittaa kiristävää tahtia ja lisää painetta kestävien ratkaisujen löytämiseen niin yrityksille, yhteisöille, kuin yksilöillekin. Viime aikojen pahenevat sääilmiöt ja esimerkiksi ennätyskuuma vuosi 2023 ovat omiaan osoittamaan sen, kuinka ilmastonmuutos edellyttää kokonaisvaltaisia toimia, ja kuinka se on laajasti yhteiskuntaa koskettava asia. Ilmastonmuutoksen torjunnassa korostuukin systeemisyyttä, johon yhteiskunnallinen tarkastelu tarjoaa luontevan ja ymmärrettävän taustan.

Sitran määritelmän mukaan systeemillä muutoksella tarkoitetaan toimintamallien, rakenteiden ja näiden vuorovaikutusten samanaikaista muutosta, jolla luodaan edellytyksiä tulevaisuuden hyvinvoinnille ja kestäväälle kehitykselle. Yksi osoitus systeemisyyden aikaansaamista haasteista liittyy juuri vuoden 2023 ennätyskuumuuteen. Vaikkakin taustalla on ihmisen aikaansaamat päästöt ja mm. El Niño -ilmiö, niin yhtenä synnä ennätyskuumuuteen on esitetty myös saasteiden poistumista ilmakehästä, joka päästää auringonvaloa tehokkaammin läpi. Toisin sanoen ilmastonmuutoksen torjumisellakin on ilmastolle vaikutuksia, eikä pelkästään positiivisia. Tämä juuri korostaa tarvetta löytää erilaisia tapoja, joilla eri toimia ja toimijoita voidaan kytkeä yhteen, jotta eri yhteisvaikutuksia voidaan paremmin ymmärtää.

Arkisessa työskentelyssä yksi tapa hahmottaa systeemisyyttä on pohtia toimijoiden erilaisia rooleja. On myös hyvä huomata, että meillä voi olla useita eri rooleja mm. kansalaisina, kuluttajina ja asiantuntijoina. Osalle meistä on luontevampaa toimia joissain rooleissa, kun taas toisaalla emme välttämättä tunnista toimintamme vaikutuksia. Tämä taas asettaa haasteita sosiaalisesti oikeudenmukaisten ratkaisujen löytämiseen. Päätäjänä ja kehittäjänä voimme esimerkiksi edistää ilmastotoimia, jotka heijastuvat eri tavoin kansalaisten arkeen. Esimerkiksi lisääntyvä julkinen liikenne voi vaikuttaa asuntojen arvoon ja pakottaa ihmisiä pois keskustoista. Tuulivoimarakentaminen puolestaan tarjoaa kunnille taloudellisia mahdollisuuksia, mutta voi aiheuttaa myös haasteita kuntalaisille. On myös tärkeää ymmärtää, miten kestävyttä voidaan edistää koulutuksen ja kansainvälisen oppimisen puitteissa, jotta hyviä käytäntöjä saadaan vietyä mahdollisimman nopeasti eteenpäin.

Tämä juuri korostaa systeemisen ymmärryksen lisäämisen merkitystä ja yhteiskunnallinen näkökulma on mielestämme luonteva tapa nostaa näitä erilaisia ajatuksia esiin. Vaikka toimijoiden eri rooleja voi olla välillä vaikeaa tunnistaa, niin tässä auttaa erilaisten tapausten tutkimus ja niistä

oppiminen. Meillä onkin ilo julkaista tässä numerossa seitsemän vertaisarvioitua artikkelia, kolme katsausta ja yksi puheenvuoro sekä fokuksessa-kirjoitus. Kaikkia näitä yhdistää kestävyystyön tarkastelu eri yhteiskunnallisista näkökulmista.

Ensimmäisessä artikkelissa *Jäntti* ja *Peltomaa* pureutuvat kuntastrategioihin kestävyuden johtamisen välineinä ja osoitetaan, miten kestävyys kuntajohtamisessa ymmärretään Suomen suurimmissa kaupungeissa. Entä millaista on ilmastoviisas asuminen, ja millaista tasapainoilla se edellyttää joskus ristiriitaisten näkemysten välillä? *Henriksson*, *Lahtinen* ja *Tynkkynen* tarkastelevat artikkelissaan poliitikkojen näkemyksiä kolmen esimerkkikaupungin asumispolitiikan kestävyysulottuvuuksista.

Valkama ja *Isoaho* vievät kestävyys siirtymien tarkastelun paikallistasolle rakentamisen sektorille. Artikkelissa analysoidaan kohdekaupunkien kiertotalouden politiikkaohjelmien ja -toimenpiteiden uskottavuutta puoltavia ja haastavia tekijöitä. *Wallinin* artikkeli käsittelee kestävästä kaupunkikehitystä Tampereella. Vihreän maankorkoeron teoria tarjoaa selityksen kestävyystoimien investointien keskittymisestä sekä asuinalueiden erilaistumisesta. Kestävä kaupunkikehitys asettaa vaatimuksia myös joukkoliikenteen investoinneille. Kestävyttä on tarkasteltava sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti. *Stenhäll* ja *Rossi* valottavat artikkelissaan millaisina nämä ulottuvuudet näyttäytyvät Tampereen raitiotien varrelta katsottuna.

Tuulivoimasta on muodostunut tärkeä tekijä vihreässä siirtymässä. Samaan aikaan se nähdään jopa kuntien rahasampona. Mistä on kyse, ja miten tuulivoimarakentamista projektina voidaan ymmärtää oikeudellisesta näkökulmasta. *Muukkonen* ja *Malin* tarjoavat artikkelissaan tulkintasuosituksia tuulivoimarakentamisen oikeudellisessa kehikossa luovimiseen. Kestävyysmurroksen aikaansaaminen edellyttää myös osajia, joilla on tietämystä haasteista ja valmiuksia löytää kestävyttä tukevia ratkaisuja. Esimerkiksi insinöörikoulutuksessa tämän suhteen on vielä paljon tehtävää (ks. *Routabarju*, *Naukkarinen*, *Väisänen* & *Soukka*).

Katsauksissa valotetaan kuntien roolia kestävyys siirtymän ratkaisujen skaalauksessa (*Järvenreuna*, *Manu* & *Lähteenmäki-Smith*), lisätään ymmärrystä liikunnan ja luontosuhteen kompleksisesta kytköksestä (*Raisio* & *Rask*) sekä kuvataan kansainvälisiä älykkään erikoistumisen kumppanuuksratkaisuja vihreän siirtymän haasteissa (*Johnson* & *Pinilla-De la Cruz*). Puheenvuoro (*Malve-Ahloth* & *Wallenius*) esittelee vaikutusten ennakoarvioinnin mallin soveltamista kestävästä kehityksen tilaratkaisuihin kunnissa.

Fokuksessa-palstalla yliopistojen vastuullista kädenjälkeä hahmottelee *Tommi Lehtonen*.

Antoisia lukuhetkiä toivottaen
Antti Mäenpää ja Kirsi Lehto
teemanumeron päätoimittajat

Tämän teemanumeron myötä Focus Localiksen toimituskunta vaihtuu. Uusi päätoimittaja Matti Muukkonen ja toimitussihteeri Saanareetta Virikko Itä-Suomen yliopistosta ovat toimineet jo pitkään yhdistyksemme aktiivijäseninä, ja luovutamme lehden heidän luotsattavakseen luottavaisin mielin. Vaasan-toimitus kiittää lehden lukijoita, kirjoittajia ja yhteistyökumppaneita antoisista kahdesta vuodesta, ja toivottaa uudelle toimitukselle sekä Focus Localikselle parhainta menestystä myös jatkossa.

Kirsi Lehto ja Laura Perttola
Focus Localiksen toimitus